

5.24; Salvà, *Callosa d'En S.* II, 102]. *Cabrafeixet* [CAPRIFICETUM, *Lleures*C, 204]. *Cabrafic*; *cabraficar*: tots ells provinents del ll. CAPRIFICUS. Els següents són només en Busa-N. i per tant no estem segurs si són propis o bé calcats del castellà: «*cabrafigar* aquest arbre: caprifico, -cas», «*cabraficadura*: caprificacio». *Cabrasaina*.

Cabirol [princ. S. XIII, «illos quarterios de *cabirol* et de senglar quos in ipso honore accipiebamus», doc. del Cartoral de Roca-rossa, que despulla a Solsona] del ll. CAPREOLUS 'espècie de daina', amb una evolució fonètica com l'estudiada s. v. CABIRÓ: avui se sol identificar amb l'isard, identificació que s'ha estat fent correntment sobretot a la Serra de Cadí i cims de l'Alt Berguedà, on no solament el mot està fortament representat a la toponímia (*Pas del Cabiro*, *Canal del Cabiro*, *Costa Cabirolera*),⁵ i AMAlcover registrava *cabirol* «isard» a Bagà [BDLC IX, 221], sinó que a mi també em donaren abans de la guerra aquesta equivalència com la d'un nom i animal encara viu a Saldes (1933) i a Adraén (1935); en tornar-hi el 1964 em digueren a Tuixén que avui l'animal allí està extingit i el mot mateix ha quedat antiquat, però els vells informants recordaven *kəbiról* sense vacil·lacions.

Els dicc. recullen *cabirol* des de Lacav. 1695; «cabra montés; capra silvestris, montana, rupicapra», Belv.; «isart, cabra salvatge; *cabra montés, gamuza --- rupicapra*», Lab. 1839; «gamo, isart», *DAG. AlcM.*, que identificava amb l'isard en la primera edició, en la segona afirma que això s'havia donat «erròniament» i que es tracta del cèrvid *Cervus capreolus* (mentre que l'isard és d'una altra família zoològica). Crec que en tot cas és imprudent de fer aquesta afirmació incondicionada; com potser també ho era de donar l'altra amb caràcter únic.

Sembla clar que la documentació antiga es refereixi realment a una bèstia altra que l'isard, i en tot cas sembla que es pot donar per segur que mai no hi hagué isards en el Montnegre, a on ens reporta el text més antic; cf. encara «el reys, c'à vist un *cabirol* volar», Cerverí de Girona (ed. Ugolini, 79.16) (frase proverbial per a les coses impossibles); «molt plach al servo, al *cabirol* e al moltó, e a totes les altres bèsties que vivien de herbes, ço que el bou deya ---», Lull, *Merav.* II, 88; «ells viren un *cabirol* blanch, bell e gros, e paxent en lo pla», *Senescal d'Egipte* (NCL XLVIII, 160), «animals salvatges, ço és onços, cervos, *cabirol*, porchs salvatges», *Tirant*, Ag., I, 139.

Tot això sembla referir-se a una espècie més quiet a i menys muntanyenca que l'isard: ¿és la *capra hispanica* dels Ports de Besit?, ¿és el *Steinbock* alemany, fr. *bouquetin*, el *bucardo* d'Ordesa, l'*herc* de Boí i Aran? Però tots aquests es descriuen com a tan feréstecs i muntanyecs com l'isard; més aviat una mena de cervatell o daina potser?; però d'altra banda també sembla ben segur que no hi ha hagut cervos ni cèrvids en els Pirineus orientals ja per bastants segles, i que per tant no hem de negar l'equivalència tan reiterada per definicions i descripcions dels muntanyencs, en la zona cerdana i berguedana: el nom,

potser des de sempre, s'aplicà a tots dos animals; o bé ha passat, segons els segles i les comarques, de l'un a l'altre.

¹ Aquest fou femení, encara en els Ss. XVII-XVIII, com correspon a l'etimologia; després aparegué el gènere masculí per influència dels sinònims com CANCRUM i derivats, i l'Acad. francesa ha consagrat aquesta alteració partint de la idea errònia que ve de CARABUS, com documenta i explica Sjögren, *Studia Neophilol.* I, 125-9. — ² La incorporació a formes de tipus diminutiu, amb *-t-*, no deixa de trobar-se en català mateix en certes fonts posteriors i d'altres parlars: *cabritet*, St. Vicent F. (*Quaresma*, 31.149). El mot pren modernament, com és sabut, sentits pejoratius; d'ací probablement el sobrenom del *Cabrit*, que donaven a Jaume Roca, escriptor local de St. Joan de les Abadesses, que dictava cançons indecens, Milà, O. C. VI, 189, entorn de 1954.

³ Recordem que aquesta zona del Baix Empordà és la comarca on -N' apareix sovint conservat com a -*ñ* escrita generalment *-nc*. Val a dir que això passa amb el sufix *-INUS* i algun altra combinació on la *-N* va precedida de vocal tònica, de manera que no és pas clar que *cabrujancs* pugui sortir de **cabrúgens*, si no és grafia imperfecta. — ⁴ Convindria encara, segurament, fer alguna indagació comprovatòria, car el *DAG.* dona *cabridela* amb variant *cabridella* mall. «cabrita de leche» i el *DFgra.* *cabriela* «cabra jove». Una i altra cosa les descarta tàcitament *AlcM.*, i realment inspiren desconfiança (és sabut que Figuera porta força coses tan impossibles com una accentuació *càber* per *cabre* o *cabèr*). —

⁵ El mot ha estat viu d'un cap a l'altre dels nostres Pirineus: *Collet del Cabiro*, vota el *Roc de les Cabres*, a Argelers; «ixo home yé un *cabirol*», «ese hombre es un cabeza de chorlito» a Benasc (Ferrer, p. 35).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:

cabrada, cabrader, cabrall, cabratge, cabrejar, cabreig, cabrelles, cabreta, cabretes 'mena de caragols', *cel encabretat, acabretat, cabrellot, cabrenc, cabrer, cabreria, cabrerot, mama-cabres, cabrota, cabronco, cabróncol, cabriit, cabrida, acabridor, cabridar, cabridada, cabri-della, cabridar, cabridera, cabrideria, cabridet, encabritar-se, encabridar-se, encabridada, descabridar, cabrerissa, cabrissa, cabriu, cabró, punxa cabrona, ancabroneres, cabronada, cabronell, cabriú, cabruna, cabrum, herba cabruna, cabrulla, cabrull, cabruja, cabrujancs, encabrar-se, cabraboc, cabriboc, cabriela, cabrafiga, cabrafiguera, cabrafeixet, cabrafic, cabraficar, cabrafigar, cabraficadura, cabrasaina, cabiro*.

CABRE, del ll. CAPÈRE 'agafar, subjectar', 'contenir, donar cabuda (a alguna cosa)'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

«Totes les galees eren plenes de cavallers e de gens armades, que no n' podien pus *caber* --- mouts cavallers francès e pulceses, tants, que a penes podien *caber* en la galea», Desclot, § 125 (NCL. IV, 25.19, 22). Ací tenim, doncs, en el primer cas, la construcció etimolò-